

Zápis zo zasadnutia Tematickej pracovnej skupiny splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity pre monitorovanie a hodnotenie Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030

Dňa 19.1.2024

Účelové zariadenie ÚV SR Hotel Bôrik

Prítomní: Podľa prezenčnej listiny

Program zasadnutia:

- *Monitorovanie plnenia Akčných plánov k Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 za rok 2022 (ďalej AP)*
  - Úvodná informácia k procesu monitorovania: p. Ľudmila Plachá (ÚSVRK)
  - Výsledky a odporúčania vyplývajúce z hodnotenia AP:
    - p. Vladimír Rafael - AP Vzdelávanie
    - p. Zuzana Poláčková - AP Zamestnanosť
    - p. Alexander Mušinka - AP Bývanie
    - p. Andrej Belák - AP Zdravie
    - p. Zuzana Havírová - AP Boj s protirómskym rasizmom a podpora participácie
- *Prezentácia výstupov z posledných realizovaných tematických zisťovaní v rámci národného projektu Monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík a ich dopad na MRK (NP MaH)*
  - Pripravenosť kapacít materských škôl v obciach s MRK na uplatnenie povinného predprimárneho vzdelávania - p. Zuzana Poláčková (Centrum spoločenských a psychologických vied SAV)
  - Tematické zisťovanie zamerané na identifikáciu bariér rómskych žien pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti - p. Matúš Sloboda (Univerzita Komenského v Bratislave, Fakulta sociálnych a ekonomických vied)
  - Komplexná evaluácia programov podpory bývania v prostredí MRK – p. Elena Szolgayová (Fakulta sociálnych vied Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave)
  - Posúdenie napĺňania komplexnosti Take away balíka - p. Alexander Mušinka (Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín)
  - Prípady zlého zaobchádzania a podobného diskriminačného konania pri výkone verejnej moci vo vzťahu k Rómom - p. Ivan Lukšík (Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV)
- *Informácia o plánovaných aktivitách a výstupoch národného projektu Monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík zameraných na rómsku populáciu, predovšetkým marginalizované rómske komunity (NP MaHIP I.)*

Moderovanie: T. Škrabský, ÚSVRK

Otvorenie programu: A. Ďatková, riaditeľka Odboru implementácie projektov ÚSVRK

Monitorovanie plnenia Akčných plánov k Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 za rok 2022

Úvodná informácia k procesu monitorovania: V úvode zasadnutia Tematickej pracovnej skupiny splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity pre monitorovanie a hodnotenie Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 (TPS MaH) - Ľudmila Plachá, analytička Národného projektu Monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík zameraných na rómsku populáciu, predovšetkým marginalizované rómske komunity (NP MaHIP I.), predstavila nové prvky v procese monitorovania Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 (Stratégie), vrátane zapojenia externých expertov do procesu a stručne predstavila výsledky plnenia akčných plánov (AP) Stratégie obsiahnuté v Monitorovacej správe plnenia Stratégie za rok 2022.

Výsledky a odporúčania vyplývajúce z hodnotenia AP za rok 2022

Následne odzneli prezentácie externých expertov, ktorí hodnotili relevanciu a napĺňanie aktivít v rámci jednotlivých AP Stratégie za rok 2022. Akčný plán Vzdelávanie bol kvôli objektívne odôvodnenej absencii experta, V. Rafaela, stručne odprezentovaný facilitátorom stretnutia. Nasledovali prezentácie ostatných externých expertov spolu s diskusiou za jednotlivé akčné plány.

Prezentácia AP Zamestnanosť (Z. Polačková), online:

- Celkovo bolo naplnených 27 aktivít v rámci špecifických cieľov Stratégie.
- Opatrenia v rámci AP boli plnené dostatočne, hodnotenie je teda pozitívne, pričom priemerná známka aktivít bola 2,83.
- Vyskytli sa prípady, kedy sa aktivity neplnili, ale gestori vysvetlili dôvody neplnenia. Vysvetlenia boli odôvodnené.
- Nesprávne nastavenie indikátorov spôsobilo, že aj keď gestor vyplnil odpočet, nebolo možné z toho zistiť dopad na marginalizované rómske komunity (MRK), keďže vykazované hodnoty boli vykazované všeobecne, nielen na MRK. Tento problém už bol komunikovaný s jednotlivými rezortmi. Problém pramení primárne v nesprávnej formulácii vybraných indikátorov.
- Pozitívne hodnotenie AP vychádza aj z toho, že do AP boli zahrnuté „bezpečné aktivity“, teda tie, ktoré ministerstvá/gestori už aj tak realizujú, a teda čo sa týka napredovania, tak nerealizujeme nové a inovatívne aktivity, ktoré by mohli pomôcť zlepšiť situáciu MRK.
- Viacero opatrení sa z objektívnych dôvodov neplnilo. Pri neplniacich aktivitách bol vyzvaný gestor k formulovaniu nápravných opatrení. V tomto kontexte však nerezonovalo hľadanie alternatívnych riešení.
- Potreba presne definovať aktivitu a ukazovateľ: V jednom alebo dvoch prípadoch bola aktivita zadefinovaná tak, že gestor mohol odpočítavať rôznym spôsobom, čo malo za následok, že nebolo jasné čo sa vlastne odpočítuje.
- Vo viacerých prípadoch boli odpočítované gestorom aktivity, ktoré vznikli z iniciatívy MVO a gestor v danej aktivite s MVO spolupracoval. Primárne boli dané aktivity financované MVO, a nie gestorom. Je pozitívne, že orgány/inštitúcie majú záujem spolupracovať s MVO.

Nie je však vhodné, aby jediný dôvod spolupráce bola skutočnosť, že MVO realizuje v danom období projekt, ktorý zapadá do AP a aktivity, ktorú by mal realizovať gestor.

- Neudržateľný dopad: niektoré aktivity šli naplniť primárne kvôli zapáleniu jednotlivca – ak tento jednotlivec vypadne a plnenie stojí na ňom, je pravdepodobné, že nastane problém s plnením.

Diskusia:

- Bolo by vhodné rozvinúť diskusiu o väčšej podpore sociálnych podnikov zo strany ÚSVRK a samospráv.
- Bolo by vhodné rozprúdiť diskusiu aj k tomu, aby sa zamestnanci sociálnych podnikov posúvali ďalej na iné pracovné pozície a pracovné miesta.
- Udržateľnosť projektov, napr. NP Ľudia a hrady, je slabá, preto je potreba prepájania s ďalšími podpornými programami. Je potrebné uvažovať nad zlepšením, napr. aby mali mladí ľudia zapojení do projektu možnosť študovať, vzdelávať sa napr. v remeslách, ktoré sú na Slovensku nedostatkové, malo by to pridanú hodnotu.
- ÚSVRK si uvedomuje potrebu získania kvalifikačných predpokladov pre nízko vzdelaných a nízko kvalifikovaných ľudí. Je potrebné zamerať sa na získanie kvalifikácie v relatívne krátkom čase, ideálne do 6 mesiacov. Vhodnou alternatívou je príprava tréningových centier pod MŠVVaŠ SR.
- Súčasťou projektov sociálnej ekonomiky by mala byť možnosť vzdelávať sa a získať certifikát/osvedčenie.

Prezentácia AP Bývanie (A. Mušinka):

- Niektoré aktivity boli plnené len formálne.
- Špecifikom je, že v oblasti bývania nie je veľká alokácia zo štrukturálnych fondov konkrétne na bývanie, ale skôr na podporné aktivity bývania.
- V kontexte vysporiadania pozemkov pristúpilo ÚSVRK v rámci národného projektu k najkomplikovanejšiemu spôsobu, a tým je individuálna práca s obcou. Adresnejšie by bolo zamerať sa na legislatívnu zmenu.
- Gestori síce poskytujú odpočty, ale niektorí by mali k aktivitám pristupovať zodpovednejšie. Ak je indikátorom aktivity počet zapojených obcí a obce sa nezapoja, aj keď bola aktivita realizovaná, zostáva aktivita z pohľadu plnenia AP nenaplnená. Preto je potrebné k plneniu aktivít pristupovať proaktívne.
- Je potrebné vykazovať konkrétne hodnoty, ktoré sú viazané na počet Rómov/Rómok.

Diskusia:

- Vzniká potreba vytvorenia platformy pre komunikáciu so štatutármi rezortov.
- ÚSVRK rozvíja myšlienku vstúpenia do aktívnej spolupráce s inými rezortmi formou vytvorenia platformy na politickej úrovni (napr. na úrovni Rady vlády), je to aj jedno z očakávaní EK.
- Je potrebné vytvoriť tím ľudí v rámci ÚSVRK, ktorí sa budú venovať aj vysporiadaniu pozemkov, ktoré sú vo vlastníctve neznámych vlastníkov.

Prezentácia AP Zdravie (A. Belák), online:

- Pozitívum – zapájanie akademikov do procesu hodnotenia.
- V procese hodnotenia bol dôležitejší komentár než známka, pretože gestori získajú konštruktívnu spätnú väzbu.
- Problémom nie je neplnenie aktivít, ale rozsah plánovaných aktivít, a teda to, že pri malom rozsahu aktivita nebude mať vplyv na populáciu. Príkladom je naplánovanie si napr. 5-6 prednášok na školách, čo nemôže mať plošný dopad.
- Štrukturálny problém je, že prevencia nie je braná vážne a doplácajú na to ľudia na okraji spoločnosti.

Diskusia:

- Zapojenie expertov do hodnotenia bolo pozitívne prijaté, je dôležité zapájať aj akademickú obec do procesu monitorovania a hodnotenia.
- Zo strany MZ SR bolo vyzdvihnuté, že je dôležité zvýšiť prepojenosť všetkých AP, je to dôležité v mnohých témach, ako je aj oblasť zdravia, keďže témy ako napr. vzdelávanie a bývanie súvisia so zdravím.
- Zo strany MZ SR bolo tiež odporučené formulovať aktivity pragmatickejšie, a to z pohľadu toho, čo môžu gestori a samosprávy na základe financií, ktorými disponujú realizovať.
- V oblasti zdravia sa bude ÚSVRK zameriavať na prevenciu a výkon zdravotníctva v teréne. V rámci toho bude ÚSVRK prizývať do diskusie ľudí, ktorí jednak zabezpečujú hodnotenie, ale aj zástupcov ministerstiev.
- Zástupkyňa MZ SR upozornila, že k poskytovaniu zdravotnej starostlivosti v teréne je potrebná legislatívna zmena. Je potrebné prediskutovať túto oblasť, ako aj sa pozrieť na to, ako je funkčná mediácia.

Prezentácia AP Boj s protirómskym rasizmom a podpora participácie (Z. Havírová)

- Odpočty boli zrozumiteľné, dostatočne podrobné, obsahovali aj informáciu o tom ako prebiehali aktivity. Pozitívne bolo aj to, že boli poskytnuté kontakty na zodpovedných pracovníkov, na ktorých sa bolo možné v prípade potreby obrátiť za účelom lepšieho zhodnotenia.
- Nápravné opatrenia boli navrhnuté v prípade neplnenia aktivít. Výnimkou bola aktivita týkajúca sa realizácie stálej expozície rómskej kultúry v múzeách, keďže predstavitelia krajov, ktorí boli zodpovední za realizáciu aktivity neboli súčasťou tvorenia AP a teda neboli konzultovaní ani informovaní.
- Odporúčanie: V prípade, že gestori odpočtujú hodnoty za projekty financované z grantových schém, bolo by vhodné, aby uviedli o tom aj informáciu, aby mohol expert lepšie posúdiť napĺňanie aktivity.
- Dopad viacerých opatrení na cieľ bude môcť byť pozorovaný až v budúcnosti, keďže sa týkajú zmeny postojov.

Diskusia:

- Ide o prierezovú tému, preto je dôležité konzultovať a dohodnúť, či to vnímať ako prierezovú tému a mať lepšiu prepojenosť, alebo to vnímať ako samostatný AP.

- Pripomienky zazneli aj na margo toho, že ak ide o prierezovú tému, potom by rovnaké aktivity nemali obsahovať ostatné AP, ako napr. AP Zdravie, aby sa vyšlo duplicitu.

Prezentácia výstupov z posledných realizovaných tematických zisťovaní v národnom projekte Monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík a ich dopad na marginalizované rómske komunity (NP MaH)

V tomto bloku stretnutia odzneli prezentácie odborníkov a odborníčok, ktorí uskutočňovali kvalitatívne a kvantitatívne zisťovania v rámci NP MaH, ktorý bol realizovaný v období 2016 – 2022, a to v rôznych témach.

Prezentácie:

- Pripravenosť kapacít materských škôl v obciach s MRK na uplatnenie povinného predprimárneho vzdelávania – O. Ficeri (Centrum spoločenských a psychologických vied SAV)
- Tematické zisťovanie zamerané na identifikáciu bariér rómskych žien pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti - M. Sloboda (Univerzita Komenského v Bratislave, Fakulta sociálnych a ekonomických vied)
- Komplexná evaluácia programov podpory bývania v prostredí MRK – E. Szolgayová (Fakulta sociálnych vied Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave)
- Posúdenie napĺňania komplexnosti Take away balíka – A. Mušinka (Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín)
- Prípady zlého zaobchádzania a podobného diskriminačného konania pri výkone verejnej moci vo vzťahu k Rómom – I. Lukšík (Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV)

Diskusia k prezentovaným témam:

- Téma zdravia: Zo strany MZ SR odznel návrh, aby sa M. Sloboda stal súčasťou medzirezortnej pracovnej skupiny MZ SR.
- Téma vzdelávania: V súvislosti s predprimárnym vzdelávaním odznela z publika potreba zisťovať aj od starostov a starostiek obcí či chcú, aby mali trojročné deti povinnosť navštevovať materskú školu. Poukázané bolo aj na nerovnomernú rozloženú kapacít v materských školách, pričom v niektorých obciach sú kapacity neobsadené, zatiaľ čo v iných sú nedostatočné.
- Téma bývania: Odznelo odporúčanie urobiť štúdiu, ktorá by venovala pozornosť takým údajom, ako sú napr. počet obcí, kde je potrebné urobiť pozemkové úpravy, počet pozemkov, ktoré sa podarilo vysporiadať a iné.
- Téma bývania: V diskusii bolo poukázané na to, že nároky na energetickú hospodárnosť sú také vysoké, že nižší štandard bývania už technicky nebude možné realizovať. Poukázalo sa aj na fakt, že príspevok na bývanie sa síce zvýšil, čo je pozitívne hodnotené, ale skupina ľudí, ktorá ho potrebuje, ho poberať nemôže.

Spolufinancovaný
Európskou úniou

PROGRAM
SLOVENSKO

ÚRAD VLÁDY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Informácia o plánovaných aktivitách a výstupoch národného projektu Monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík zameraných na rómsku populáciu, predovšetkým marginalizované rómske komunity (NP MaHIP I.)

V poslednej časti stretnutia boli odprezentované vybrané aktivity, ktoré sú súčasťou NP MaHIP I., realizovanom od roku 2023. Pozornosť bola venovaná predovšetkým aktivitám, ktoré sú plánované v najbližšom roku.

V Bratislave, dňa 29.1.2024

Spracovala: Edita Rigová